

Navigeren in de weerbarstige praktijk van Kinderen uit de Knel

Over een paar weken start er een nieuwe groep Kinderen uit de Knel. Het zal de eerste groep zijn die ik meemaak. Na de drie-daagse-training te hebben gevolgd en het boek te hebben gelezen heb ik het idee dat ik er klaar voor ben. Toch blijf ik nog gissen naar wat ik nou kan verwachten in de groep en voel ik ook enige spanning. Ik wordt in contact gebracht met twee ervaren therapeuten, Angela en Elisabeth, die ooit op hetzelfde punt als ik stonden.

In ons gesprek blikken we terug op hoe zij erin stonden toen ze begonnen met het werken met de methodiek van Kinderen uit de Knel en wat zij in die jaren ervaren en geleerd hebben. Zo vertellen zij mij dat zij in het begin vooral bezig waren met letten op alles wat je niet moet doen in het werken met de methodiek. En de spanning die dit met zich meebracht. Als voorbeeld noemen zij het ten allen tijden voorkomen van escalaties. Hierdoor merkten ze dat zij minder ruimte hadden om te reflecteren en contact te maken met de ouders. Zij zetten zich dan schrap bij de intakes en deze gesprekken gingen vaak gepaard met veel spanning. Ook vertellen zij mij dat zij zich erg verantwoordelijk konden voelen voor een goed resultaat en dat zij spanning konden ervaren op momenten dat er iets onverwachts in de groep gebeurde, zoals bijvoorbeeld een heftige emotie bij één van de ouders. Ze zagen dit als iets wat het programma verstoorde, want er moest immers nog zoveel gedaan en bereikt worden. De neiging die ze dan hadden was om deze gebeurtenis te negeren en met de betreffende ouder buiten de groep om nog eens te bellen om hierop terug te komen. Hierdoor was er veel extra tijd tussen de groepsbijeenkomsten nodig.

Beiden hadden zij het gevoel in de groepen een soort protocol te volgen. Na enige tijd konden zij beiden meedraaien met het basisteam van kinderen uit de knel. Hierin leerden zij dat waar het eigenlijk meer draaide om de houding die zij als therapeut innamen. Een houding die begint bij het erkennen dat je als therapeut de ouders niet zal kunnen veranderen. Het enige wat je kunt doen is ze proberen te begrijpen, ze valideren voor hetgeen wat ze in het 'hier en nu' voelen aan emoties, en samen met de ouder en de groep hierop reflecteren en te bedenken wat de ouder op dat moment nodig heeft. In de hoop dat ouders hierdoor in beweging komen.

In het gesprek kwamen we tot een soort 'eerste hulp bij onverwachte situaties' waarbij de volgende situaties en interventies volgens hen nuttig kunnen zijn:

- *Validatie van het gevoel van de ouder:* Hiermee help je de ouder erkenning te geven voor hetgeen wat zij ervaren. Het effect kan zijn dat de spanning bij de ouder wat zakt, zodat de kans op reflectie groter kan worden.
- *Durf naar de plotselinge en hoogoplopende emotie te gaan, er naar te luisteren, en te exploreren:* Het is zeer waarschijnlijk een belangrijke ingang en het zal de groep iets opleveren!
- *Betrek de groep bij een hoogoplopende emotie:* Wat heeft de groep nu nodig? Wat heeft deze ouder nu nodig volgens jullie, groep? Hiermee wordt de emotie van die ene ouder op eens een emotie waar de hele groep bij betrokken wordt. Ouders worden aangesproken op hun eigen krachten om een andere ouder te kunnen ondersteunen. Het wordt een groepsproces, en niet de therapeut die in de deskundige positie terecht komt.
- *Wees je bewust van je oordelende blik en probeer de ouder waar te nemen als iemand die het beste voorheeft, maar soms een ongelukkige keuze maakt en niet meer overziet wat het effect van die keuze is voor het kind.* Soms zullen ouders iets doen, zeggen waar je als therapeut denkt 'hoe kan je dat doen?!' en de neiging voelen om de ouder aan te sporen om dit niet te doen of anders te doen. Daarmee kun je al snel in een discussie terecht komen. Het kan dan helpend zijn om de spanning van de ouders weer te verbinden met hoe de kinderen dit zouden kunnen waarnemen. Zo kan er gevraagd worden wat de ouder denkt dat het betekent voor hun kinderen dat zij zich op een bepaalde manier gedragen als ouder. Het

is dan belangrijk dat de ouder gevalideerd wordt door uit te spreken dat gezien wordt dat de ouders iets proberen en dat het dat dit niet lijkt te werken. Er wordt dan pas aan de ouders gevraagd om na te denken over iets anders wat ze zouden kunnen proberen en wat het gedrag met de groep doet en wat de groep denkt dat er nodig is. Ook hier is het verbinden met de groep weer belangrijk.

- *Verbinding en veiligheid in het behandelteam:* Aangezien de behandeling gepaard gaat met hoogoplopende emoties kan er van alles bij jezelf als therapeut geraakt worden. Het is des te belangrijk om hierover met je teamgenoten in gesprek te kunnen gaan, of te weten van elkaar waar ieders kwetsbaarheden liggen. Kun je met elkaar spreken over wat je eigen automatische reactie is en je positie in de kwetsbaarheidskring met deze groep en met de deelnemende ouders?
- *Je moet wel wat doen als er iets onverwachts gebeurt, en als je er naast zit kun je repareren'.*
- *Wat als ik mij machteloos voel in een confrontatie met een ouder?* Als je dit meemaakt zou je kunnen benoemen wat je ziet gebeuren, wat voor gevoel je dit geeft en wat jij en de ouder nu het beste kunnen doen en wat de andere ouders denken dat nu nodig is. Zo verbind je datgene wat er gebeurt weer met de groep en stap je wederom voorbij de valkuil van op de expertstoel te gaan zitten. Je stapt samen met de ouder en de groep het onbekende in en gaat er vanuit dat datgene wat zich voordoet op dat moment ook iets belangrijks is voor de groep. Je laat dan los dat je bezig bent met 'een protocol'.

Ons gesprek ervaar ik alsof ik onderweg ben op reis naar een ver land. Waarbij ik voor vertrek de Lonely Planet een aantal keer door heb gelezen en een route heb uitgestippeld. Tijdens het gesprek kom ik erachter dat ik deze route heb gepland met veel te veel bezienswaardigheden die ik moet hebben gezien om mijn reis tot een succes te maken. Door de ontmoeting met deze twee ervaren reizigers ontdek ik waar deze reis nog meer over gaat. Het onverwachte, datgene wat zich aandient en hoe je je daartoe kunt proberen te verhouden en wat je kan helpen om juist open te blijven voor dit onverwachte.

De twee ervaren reizigers vinden het belangrijk om hun ervaring te kunnen delen in de hoop dat het anderen uitnodigt om voor hen zelf en met hun collega's na te gaan waar het werken met de methodiek voor hen over gaat. Zij stellen de volgende vragen aan diegenen die dit reisverslag horen:

- Waar denk jij dat het werken met deze methodiek over gaat? Wat denk je dat je collega's hierover denken?
- Welke elementen behoren volgens jou tot de therapeutische houding die behulpzaam zijn voor het werken met deze ouders?
- Wat betekent goed samenwerken in een team voor jou, en wat betekent het voor je collega's? En wat denk je dat je collega denkt dat dit voor jou betekent?
- Hoe vangen jullie elkaar op wanneer je het lastig hebt?
- Waar liggen je eigen kwetsbaarheden in het werken met deze ouders, waar die van je collega? En hoe kunnen jullie hierover met elkaar in gesprek gaan als collega's?
- Wanneer is de behandeling succesvol met de wetenschap dat je ouders niet kan veranderen?

Robin Glerum in gesprek met Elisabeth de Zeeuw-van der Heide en Angela Andriessse - van Glanen-Weijgel.